

Nog steeds brood in heimwee-naar-vr

door A. J. Klei

Het heimwee-naar-vroeger tiert nog welig. Nu wordt het ook mild en wel gevoed, daar zorgen vooral de uitgevers voor. Er gaat bijna geen dag voorbij of er ligt weer een vers boek in de winkel met plaatjes en praatjes van voorheen.

Op zichzelf heb ik graag vrede met het voortbestaan van dit heimwee, al was het alleen maar wegens het verschijnen van meisjeshoofden met alleraardigste schuifspeldjes. Ik heb er ook vrede mee dat wakkere uitgevers nog steeds brood zien in het feit, dat veler ogen gericht zijn op het knusse van weleer, maar zij (de uitgevers bedoel ik) zijn me in veel

gevallen té uitgeslagen en daar heb ik geen vrede mee. Ze gaan dan als volgt te werk: ze vegen wat ouwe boel bij elkaar, ze vragen een respectabel persoon om een voorwoordje, kwakken de hele zaak in een boek, en klaar is kees.

Een treffend voorbeeld van deze handelwijze levert „Ons eigen land rond de eeuwwisseling”, een loodzwaar boek van een uiterst onhandig formaat, dat J. N. Voorhoeve te Den Haag voor f 67,50 (en na 1 maart voor f 77,50) aan de man probeert te brengen. We hebben hier een kleine driehonderd bladzijden met oude foto's, afkomstig uit de vier-delige jubileumuitgave, die de ANWB in 1908 het licht deed zien bij zijn

25-jarig bestaan.

De oorspronkelijke fotoboeken, die ieder een deel van „ons eigen land” bestreken, waren voorzien van uitgebreide beschrijvingen, waarvoor mannen als Jan Feith en Frans Netscher tekenen (de ANWB is altijd al een nette club geweest). Voorhoeve heeft de geschreven tekst overboord gezet, op de voorberichten na, en de tegenwoordige voorzitter van de ANWB om een Ten geleide gevraagd.

Er is zowaar ook nog een korte verantwoording van de firma Voorhoeve zelf en daarin lees ik: „Hoewel de tekst stellig de moeite van het lezen waard is, hebben wij toch, zij het met enige aarzeling, ons

bij deze heruitgave in één band beperkt tot het fotografisch gedeelte”. Jawel, dat hadden we al in de gaten. 't Is de beproefde methode: hark wat spullen van vroeger bijeen, zie dat je een woord vooraf krijgt van iemand, met wie je voor de dag kunt komen. . . en klaar is kees.

Goed, ik begrijp dat een complete herdruk letterlijk en figuurlijk te veel in de papieren zou lopen, maar is het, toen die „enige aarzeling” eenmaal overwonnen was, in niemands hart opgeklimmen om althans voor een klein beetje toelichting bij deze enorme verzameling oude prenten te zorgen? Aan het boek, zoals het nu voor ons ligt, heeft geen mens wat — en we wensen ieder die het onverhoopt als „relatiegeschenk”

ontvangt, sterkte bij daarbij een dankbaar zetten.

Je hebt er niets aan, ze één voorbeeld van gev niet te lang over door pagina 41 ontwaart ik e landhuis. „Hydepark” luidt het bijschrift. Op ben ik veelvuldig gew vergaderingen van de synode te verslaan. H gebouw, waarin het se hervormde kerk geves landhuis is er niet me het verdwenen? Is he verbrand? Welk gesla bewoond? Is het door architect gebouwd en Dat zou ik, en dat zou best eens willen weter

Busch laat Barth over Barth vertellen

door ds. A. A. Spijkerboer

De dogmatiek van Karl Barth telt meer dan negenduizend bladzijden, van de na zijn dood ter hand genomen uitgave van meestal nog ongepubliceerd werk zijn ook al weer tien dikke delen verschenen, en dan is er nog een zee van andere geschriften van zijn hand. Wat moet je in vredesnaam beginnen, wanneer je geen tijd hebt, en ook nooit zult hebben, om het allemaal te lezen, en wanneer je toch wilt weten wat deze altijd nog veel besproken theoloog voorstond? Er zijn natuurlijk al wel inleidingen tot de theologie van Barth geschreven, maar het beste boek over wie hij was en wat hij wilde, is de in 1975 verschenen biografie van Eberhard Busch, die in de laatste jaren van Barths leven zijn secretaris is geweest. Van dit werk is nu de Nederlandse vertaling verschenen.

Busch is op een heel bijzondere manier te werk gegaan: aan de hand van brieven, die de familie Barth hem ter beschikking heeft gesteld en van citaten uit Barths geschriften laat hij Barth voortdurend zelf aan het woord. Hij laat dus Barth zelf over Barth vertellen, en wanneer hij in zijn voorwoord zegt, dat hij niet meer gedaan heeft dan de tekst schrijven, die al die uitspraken van Barth met elkaar verbindt, is hij te bescheiden, want Busch plaatst al die uitspraken van Barth in het verband waarin ze gelezen moeten en begrepen kunnen worden. Zo is hij wonderwel geslaagd in zijn opzet een prachtig schilderij van Barth te maken.

Heksentoer

Wij Nederlanders kunnen in de regel onze oosterburen wel verstaan zonder ons ooit het hoofd gebroken te hebben over de Duitse grammatica. Toch is het heel moeilijk om een Duits boek in het Nederlands te vertalen, omdat je zo gauw komt met zinnen, die grammaticaal misschien nog wel door de beugel kunnen maar toch niet Nederlands klinken.

Het Duits van theologen in het Nederlands vertalen is helemaal een heksentoer. Zo stond J. H. Cornelius, die Busch' boek in het Nederlands heeft vertaald, voor geen geringe opgave! Mijsn inziens geeft hij de Duitse tekst niet altijd scherp weer, maar zijn vertaling is van germanismen en andere smetten vrij,

en in ieder geval heel vlot en plezierig leesbaar.

Kameraad

Wat Cornelius niet had moeten doen is de titel van het derde hoofdstuk „Genosse Pfarrer” vertalen met „Collega Predikant”. „Predikant en kameraad” was hier beter geweest, want een „Genosse” is een kameraad in de goede oude socialistische zin van het woord, en dat is Barth voor de arbeiders in zijn gemeente geweest toen hij van 1911-1921 predikant in Safenwil was.

In Safenwil stonden een paar kleine bedrijven, waarin de ongeorganiseerde arbeiders rechteloos waren. Barth sprong hen bij, hielp hen zich te organiseren, en liet bij zijn vertrek uit Safenwil niet minder dan drie vakverenigingen achter.

Dat het allemaal niet zonder conflicten ging spreekt vanzelf, maar Barth streefde niet naar vernietiging van de fabriekseigenaren, die ook tot zijn gemeente behoorden, en vergat nooit dat hij predikant was.

Op de Kansel

In Safenwil komt Barth dan ook tot een nieuwe theologische bezinning. Was hij teleurgesteld door het falen van de Tweede Internationale bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog? Was hij ontzet over het enthousiasme waarmee zijn, meestal Duitse, theologische leermeesters deze oorlog begroetten? Dat was hij zeker, maar bij Busch krijg je toch de indruk dat zijn nieuwe theologische bezinning op de kansel is ontstaan.

Barth kwam voor de vraag te staan of het eigenlijk mogelijk en geoorloofd is over God te spreken. De ontdekking die hij deed was dat juist het zien van de moeilijkheid

Barths commentaar op de brief aan de Romeinen maakte in Duitsland, waar veel theologen na de Eerste Wereldoorlog aan het eind van hun Latijn waren, furore en bezorgde hem al gauw een hoogleraarschap. In al de jaren waarin Barth hoogleraar was, heeft hij met een niet te stuiten werkkraft, een enorme scherpzinnigheid, en — niet te vergeten — een diepe eerbied de dogmatiek beoefend.

Moelijk, in de zin waarin een Duitse professor moeilijk kan zijn, is het eigenlijk nooit, en Barth was dan ook van mening dat theologie, die je niet aan een kind zou kunnen uitleggen, niet deugde.

In Nederland

Toen hij hoogleraar was in Münster bracht hij ook voor het eerst een bezoek aan Nederland en de zeelucht hier beviel hem best. De mensen vond hij „een gelukkige mengeling van Duitse en westerse aard” en de theologen „een beetje droog en deftig, ook bij de jongeren, maar beslist in beweging.”

Minder plezierig waren de ervaringen, die hij in 1939 bij een bezoek aan ons land opdeed. Aan de theologische faculteiten mocht hij wel lezingen houden, maar men wilde van hem eisen, dat hij zijn lezingen eerst aan de censuur zou voorleggen, en dat hij zich niet over politieke kwesties uit zou laten. De eerste eis wees hij van de hand met de motivering:

„Als de nu nog vrije landen dergelijke methoden hanteren uit louter angst voor Duitsland, hebben we weldra een Europa van Hitler en daaraan wil ik niet de geringste medewerking verlenen.” Van de tweede eis zei hij: „Waar vanuit een theologisch standpunt gesproken wordt, daar is impliciet of expliciet ook altijd de politiek erbij betrokken.”

Trouw

waarin opgenomen: De Rotterdammer, met Dordts Dagblad, Nieuwe Haagse Courant met Nieuwe Leidse Courant

n heimwee-naar-vroeger

aan.
kellijke foto's, die
el van „ons eigen land“
aren voorzien van
beschrijvingen, waarvoor
van Feith en Frans
kenen (de ANWB is
nette club geweest,
heeft de geschreven tekst
zet, op de voorberichten
enwoordige voorzitter
B om een Ten geleide

ook nog een korte
ing van de firma
lf en daarin lees ik:
ekst stellig de moeite
waard is, hebben wij
net enige aarzeling, ons

bij deze heruitgave in één band
beperkt tot het fotografisch
gedeelte". Jawel, dat hadden we al in
de gaten. 't Is de beproefde methode:
hark wat spullen van vroeger bijeen,
zie dat je een woord vooraf krijgt van
iemand, met wie je voor de dag kunt
komen... en klaar is kees.

Goed, ik begrijp dat een complete
herdruk letterlijk en figuurlijk te veel
in de papieren zou lopen, maar is het,
toen die „enige aarzeling“ eenmaal
overwonnen was, in niemands hart
opgekomen om althans voor een
klein beetje toelichting bij deze
enorme verzameling oude prenten te
zorgen? Aan het boek, zoals het nu
voor ons ligt, heeft geen mens wat —
en we wensen ieder die het
onverhoopt als „relatiegeschenk“

ontvangt, sterkte bij de poging,
daarbij een dankbaar gezicht te
zetten.
Je hebt er niets aan, zei ik. Ik zal daar
één voorbeeld van geven (ik wil er ook
niet te lang over doorzeuren). Op
pagina 41 ontwaart ik een fraai
landhuis. „Hydepark“ bij Doorn,
luidt het bijschrift. Op „Hydepark“
ben ik veelvuldig geweest om
vergaderingen van de hervormde
synode te verslaan. Het is een modern
gebouw, waarin het seminarie van de
hervormde kerk gevestigd is. Dat
landhuis is er niet meer. Wanneer is
het verdwenen? Is het afgebroken of
bevoord? Is het door een bekende
architect gebouwd en in welk jaar?
Dat zou ik, en dat zouden anderen,
best eens willen weten, maar bij

Voorhoeve hebben ze na enige
aarzeling besloten de eventuele
aanschaffers van dit dure boek in de
kou te laten staan.

Ik erger me behoorlijk aan deze wijze
van doen, dat is inmiddels misschien
duidelijk geworden. Ik kan niet
nalaten achteraf ook mijn ergernis
over de heruitgave van het illegale
Trouw (bij Kok in Kampen) te
luchten. Toen het boek uitkwam,
hield ik m'n mond, ik wou de pret niet
bederven. Maar wat zijn een kanser
gemist. Eindelijk kon vermeld
worden, wie wat schreef, in welke
omstandigheden en waartoe. Maar
nee hoor, een inleiding en daarna de
hele zaak achter elkaar er in
gesmeten, zonder enige nadere
informatie. De lezers zoeken 't maar
uit.

VANDAAG

MODERNE MAGIERS

En tot Hem kwam een melaatse
die Hem erbij riep
op zijn knieën viel en tegen Hem
zei:
Als u dat wilt kunt u mij reinigen.
En innerlijk ontroerd
streekte Hij zijn hand uit,
raakte hem aan en zei tegen hem:
Ik wil het, je moet rein worden.
En terstond ging de melaatsheld
van hem weg
en hij was gereinigd.

(Marcus 1, 40-45)

Naar aanleiding van dit gedeelte
van het evangelie kan men
nadenken over de betekenis van de
melaatsheld, een nog altijd
afschrikwekkende ziekte. In die tijd
blijktbaar iets van iedere dag. Het
hoort bij de omgeving van Jezus'
optreden, zoals het bij onze
omgeving hoort dat we te maken
hebben met andersoortige ziekten,
verslaving, verwarring, maar ook
met werkloosheid, en dan niet te
vergeten de miljoenen die we
dagelijks zien sterven aan het
geweld van de machten. Dat is onze
omgeving. Daar worden wij door
omgeven. Jezus verlichtte zijn
wonderen als tekenen van het
komend rijk, als tekenen van de
opstanding. Hij leerde ons daarmee
dat zelfs het hopeloos niet hopeloos
mag zijn. Hij gaf hoopelen hoop. In
de navolging wordt dat ons
gevraagd. Hoe? Hoe deed Hij het?
Hij deed het met de macht die Hij
van God ontvangen had. Hij raakte
de zieken aan. Maar dan er komt er
nog iets. Hij sprak de zieken ook
aan. Als Hij dat eerste alleen
gedaan zou hebben, zou het kunnen
lijken op een soort magie, een soort
automatisme. Zo denken wij vaak
het bedreigde leven te kunnen
helpen. Als we maar wat doen. Maar
er moet gesproken worden. Anders
worden we moderne magiërs. En die
zijn altijd minder te
verontschuldigen dan de oude,
omdat Hij hier was, die anders
deed.

VOORBIJGANGERS

Beroepingswerk

NED. HERV. KERK
Beroepen: te Meerkkerk (toez.) J.
Smit te Hilversum; door Prov. kerk-
verg. Zd-Holl. (als scriba) N.J.M.
Hoogenboezem te Oudehoorn-Ridder-
veld; te Giessendam-Nederhardinx-
veld J. Hoek te Blauwkapel-Groene-
nekan; te Apeldoorn P. Koeman te
Oene.
Beroepbaar: J. Nauta, Kaiserstraat
24 te Leiden; H.G. Teeuwen, Da
Costastraat 19 te Leiden.

GEREF. KERKEN

Aangenomen: naar Gent (België) L.
de Nood ziekenh. pred. te Zwolle;
naar Bazel (Evang. Reformierte
Kirche) P. E. R. Keizer te Loenen
a/d Vecht.

GEREF. KERKEN (VRIJG)

Beroepen: te Waardhuizen en te
Zaandam T. Dijkema kand. te Gro-
ningen.
Bedankt: voor Vollenhove-Kadoe-
len R. T. Urban te Goes-Brouwers-
haven.

ADVERTENTIES

februari-nummer

Over de doorsnee Nederlander op gods-
dienstig gebied: Jan Modaal staat in de
kou, prof. dr. H. M. Kuiter
In memoriam: dr. A.R.P. dr. G. Dekker

over

in de na zijn dood
ook al weer tien
an zijn hand. Wat
t zult hebben, om
veel besproken
logie van Barth
1975 verschenen
zijn secretaris is

entaar op de brief aan
maakte in Duitsland,
eologen na de Eerste
aan het eind van hun
furor en bezorgde
een hoogleraarschap.
waarin Barth hoogle-
eft hij met een niet te
kracht, een enorme
heid, en — niet te ver-
diepe eerbied de dog-
end.

ze zin waarin een Duit-
noellijk kan zijn, is het
it, en Barth was dan
ng dat theologie, die je
kind zou kunnen uit-
teugde.

erland

deraas was in Münster
k voor het eerst een
Nederland en de zee-
hel hem best. De men-
een gelukkige men-
se en westerse aard“
ten „een beetje droog
bij de jongeren, maar
veging.“

rig waren de ervaren-
n 1939 bij een bezoek
opdeed. Aan de theolo-
ften mocht hij wel le-
n, maar men wilde van
t, hij zijn lezingen eerst
ur zou voorleggen, en
et over politieke kwes-
ten. De eerste eis wees
nd met de motivering:

g vrije landen dergelij-
hanteren uit louter
Duitsland, hebben we
Europa van Hitler en
ik niet de geringste
verlenen." Van de
hij: „Waar vanuit een
standpunt gesproken
is impliciet of expliciet
te politiek erbij be-

**Links: Karl Barth in de
bergen van Saas-Fee in
de zomer van 1919, on-
middellijk voor zijn re-
volutionaire Tambach-
lezing.**

**Midden: Karl en Nelly
Barth met Markus (1
jaar) en Franziska (2) in
1916, toen hij net was
begonnen aan zijn com-
mentaar op Romeinen.**

**Onder: Barth en zijn
vriend Thurneysen op
de Bergli in 1920, kort na
de opening.**

manier te werk gaan. Aan de hand van brieven, die de familie Barth hem ter beschikking heeft gesteld en van citaten uit Barths geschriften laat hij Barth voortdurend zelf aan het woord. Hij laat dus Barth zelf over Barth vertellen, en wanneer hij in zijn voorwoord zegt, dat hij niet meer gedaan heeft dan de tekst schrijven, die al die uitspraken van Barth met elkaar verbindt, is hij te bescheiden, want Busch plaatst al die uitspraken van Barth in het verband waarin ze gelezen moeten en begrepen kunnen worden. Zo is hij wonderwel geslaagd in zijn opzet een prachtig schilderij van Barth te maken.

Heksentoer

Wij Nederlanders kunnen in de regel onze oosterburen wel verstaan zonder ons ooit het hoofd gebroken te hebben over de Duitse grammatica. Toch is het heel moeilijk om een Duits boek in het Nederlands te vertalen, omdat je zo gauw komt met zinnen, die grammaticaal mischien nog wel door de beugel kunnen maar toch niet Nederlands klinken.

Het Duits van theologen in het Nederlands vertalen is helemaal een heksentoer. Zo stond J. H. Cornelder, die Busch' boek in het Nederlands heeft vertaald, voor geen geringe opgave! Mijsn inziens geeft hij de Duitse tekst niet altijd scherp weer, maar zijn vertaling is van germanden en andere smetten vrij,

rig leesbaar.

Kameraad

Wat Cornelder niet had moeten doen is de titel van het derde hoofdstuk „Genosse Pfarrer” vertalen met „Collega Predikant”. „Predikant en kameraad” was hier beter geweest, want een „Genosse” is een kameraad in de goede oude socialistische zin van het woord, en dat is Barth voor de arbeiders in zijn gemeente geweest toen hij van 1911-1921 predikant in Safenwil was.

In Safenwil stonden een paar kleine bedrijven, waarin de ongeorganiseerde arbeiders rechteloos waren. Barth sprong hen bij, hielp hen zich te organiseren, en liet bij zijn vertrek uit Safenwil niet minder dan drie vakverenigingen achter.

Dat het allemaal niet zonder conflicten ging spreekt vanzelf, maar Barth streefde niet naar vernietiging van de fabriekseigenaren, die ook tot zijn gemeente behoorden, en vergat nooit dat hij predikant was.

Op de Kansel

In Safenwil komt Barth dan ook tot een nieuwe theologische bezinning. Was hij teleurgesteld door het falen van de Tweede Internationale bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog? Was hij ontzet over het enthousiasme waarmee zijn, meestal Duitse, theologische leermeesters deze oorlog begroetten? Dat was hij zeker, maar bij Busch krijg je toch de indruk dat zijn nieuwe theologische bezinning op de kansel is ontstaan.

Barth kwam voor de vraag te staan of het eigenlijk mogelijk en geoorloofd is over God te spreken. De ontdekking die hij deed was dat juist het zien van de moeilijkheid om over God te spreken ter zake is voor het kennen van God. Zijn preken krijgen dan ook een andere klank: „Wat wij bedoelen maar niet aantreffen is een levende God... het tegendeel van wat „God” tot dusverre voor ons is geweest... Wij hebben nu slechts een vermoeden van de levende God. Er is geen sprake van dat wij Hem kennen, dat wij Hem, zoals men zegt, hebben”.

Lange preken

Barth trok geen volle kerken, zijn preken waren moeilijk en lang, en zijn vrouw knikte hem vanuit haar bank wel eens toe dat hij nu echt op moest houden.

Wat er in hem giste zette hij op papier in zijn commentaar op Paulus' „brief aan de Romeinen: God is Góð, daar worden de vromen niet vromer van en de goeden niet beter, want Gods openbaring licht al die vrome en goede mensen een beetje. Ze mogen dan ook nog wel doorgaan met vroom en goed zijn, als ze er maar niet in gelóven. Zo kun je ook heel nuchter en praktisch socialist zijn, als je maar niet in het, socialisme gelooft, want gelóven doe je in God — en Wie is God?

de komeinen maakte in Duitsland, waar veel theologen na de Eerste Wereldoorlog aan het eind van hun Latijn waren, furore en bezorgde hem al gauw een hoogleraarschap. In al de jaren waarin Barth hoogleraar was, heeft hij met een niet te stuiten werkkraft, een enorme scherpzinnigheid, en — niet te vergeten — een diepe eerbied de dogmatiek beoefend.

Moelijk, in de zin waarin een Duitse professor moeilijk kan zijn, is het eigenlijk nooit, en Barth was dan ook van mening dat theologie, die je niet aan een kind zou kunnen uitleggen, niet deugde.

In Nederland

Toen hij hoogleraar was in Münster bracht hij ook voor het eerst een bezoek aan Nederland en de zee-lucht hier beviel hem best. De mensen vond hij „een gelukkige mengeling van Duitse en westerse aard” en de theologen „een beetje droog en deftig, ook bij de jongeren, maar beslist in beweging.”

Minder plezierig waren de ervaringen, die hij in 1939 bij een bezoek aan ons land opdeed. Aan de theologische faculteiten mocht hij wel lezingen houden, maar men wilde van hem eisen, dat hij zijn lezingen eerst aan de censuur zou voorleggen, en dat hij zich niet over politieke kwesties uit zou laten. De eerste eis wees hij van de hand met de motivering:

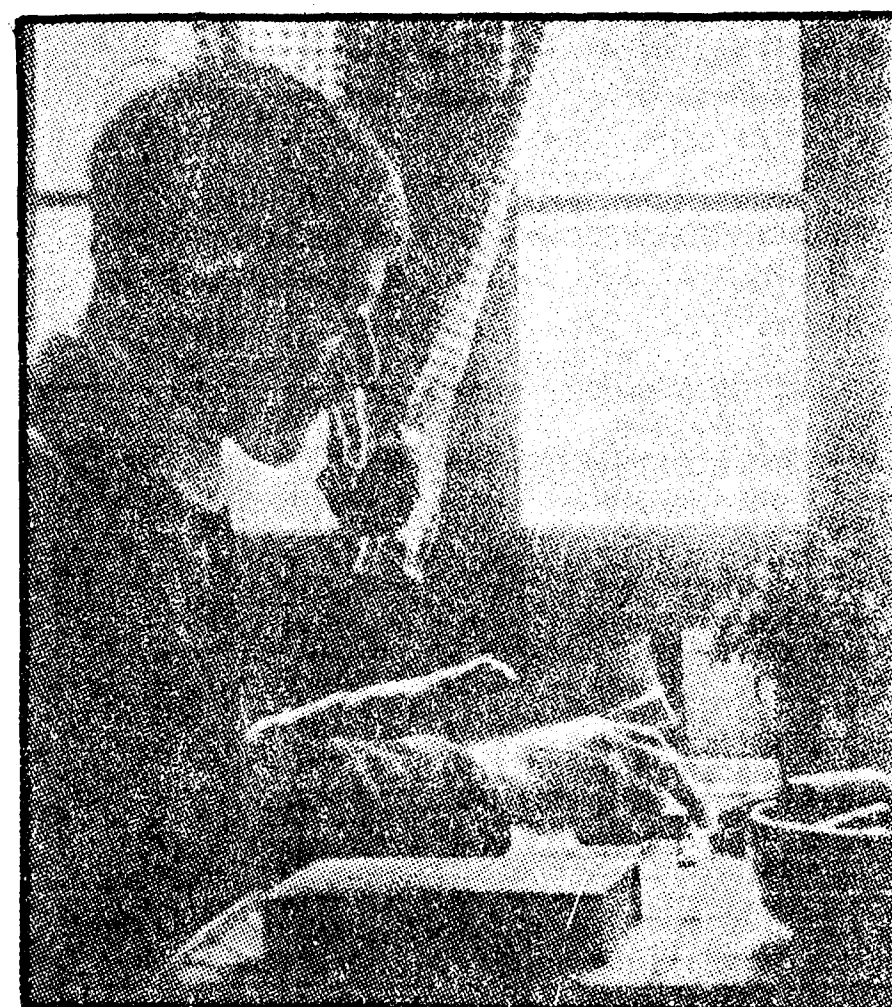
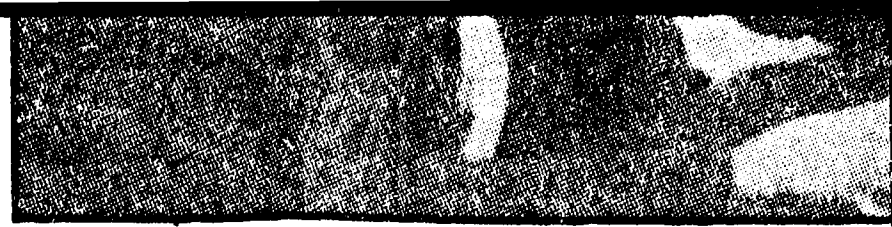
„Als de nu nog vrije landen dergelijke methoden hanteren uit louter angst voor Duitsland, hebben we weldra een Europa van Hitler en daaraan wil ik niet de geringste medewerking verlenen.” Van de tweede eis zei hij: „Waar vanuit een theologisch standpunt gesproken wordt, daar is impliciet of expliciet ook altijd de politiek erbij betrokken.”

Dat was dus duidelijk en Colijn heeft hem gedurende zijn hele verblijf in ons land door de politie laten schaduwen.

Communisme

Ook in de jaren na de Tweede Wereldoorlog heeft Barth zich nog vaak met de politiek bezig gehouden. Men verwachtte, en eiste ook eigenlijk van hem, dat hij zich net zo fel tegen het communisme zou keren als hij zich in de jaren dertig tegen het nationaal-socialisme had gekeerd. Hij heeft dat nooit gedaan: het nationaal-socialisme kreeg vat op grote delen van de Duitse kerk, maar voor het communisme waren de Christenen van meet af aan immuun. Dus waarom zou hij ertegen waarschuwen?

De God van het „christelijk avondland” was voor Barth een God die met de mensen meepraatte en van die God had hij in Safenwil al afscheid genomen. Hij vond een echte socialistische politiek het beste afweermiddel tegen het communisme.

Busch vertelt, dat de van sympathie voor het communisme verdachte Barth in persoonlijke gesprekken met communistische leiders wel eens zeer duidelijk kon worden.

Toen een Oostduitse communist hem vlak na de Tweede Wereldoorlog zei, dat Duitsland de Tien Gebooden nodig had, antwoordde hij: „Ja, zeker het eerste gebod.”

baar bij de lezers act Barth onderweg was: volgelingen hebben een stimulans voor. Daarom zijn „Barth grond van de zaak ook lijks, en wie, hetzij als zij als niet-theoloog, wil worden kan bij want hij brengt de he en roer.

Hij gaát...

In een artikel ter ge de tiende sterfday van december 1968 sch Stoevesandt, die het archief in Bazel behe altijd nog ergens a dacht — dan je dach

Barth was ook volop betrokken bij het verzet tegen de herbewapening van Duitsland en tegen de kernwapenen. Onder al deze bedrijven zette hij zijn werk aan de dogmatiek gestaag voort. Niet dat hij zich uit de wereld in zijn studeerkamer terugtrok om daar eens haarfijn uit de doeken te doen hoe het zit tussen God en de mensen. Busch laat zien hoe Barth in zijn dogmatiek niet alleen in discussie was met Bultmann, maar ook zijn weg zocht in de grote politieke vragen van zijn tijd.

Onderweg

Wat Busch' boek zo geloofwaardig maakt, is dat hij niet verbergt dat Barth ook minder sympathieke eigenschappen had en dat hij daarmee zijn onmiddellijke omgeving tot last kon zijn.

De indruk die dit boek onuitwis-

Trouw

waarin opgenomen: De Rotterdammer, met Dordts Dagblad, Nieuwe Haagse Courant met Nieuwe Leidse Courant

Uitgave: Trouw/Kwartet BV

Hoofredacteur: Jenze Tamminga
Directeur: ing. O. Postma

HOOFDKANTOOR:
Postbus 859
1000 AW Amsterdam

Wibautstraat 131
Amsterdam

tel. 020-913456
telex 13006

Postgiro: 66.00.00
Bank: Ned. Credietbank
Rekeningnr. 23.00.12.574

Gemeentegiro Amsterdam:
X11000

REGIO ROTTERDAM/DORDRECHT:
Postbus 948
3000 AX Rotterdam

tel. 010-115588 (abonneementen en bezorging)
tel 010-115588 (redactie)
tel. 115700 (uitsluitend voor advertenties)

REGIO DEN HAAG/LEIDEN
Postbus 101
2501 CC Den Haag
tel. 070-469445

Parkstraat 22
Den Haag

REGIO NOORD/OOST-NEDERLAND:
(uitsluitend administratie)
Postbus 3
8000 AA Zwolle
tel. 05200-17030
Melkmarkt 56
Zwolle

Abonnementsprijzen:

Per maand f 15,90
Per kwartaal f 47,70
Per half jaar f 95,40
Per jaar f 188,60

Advertentietarieven op aanvraag

Telefonische abonneementenopdrachten (zie adressen boven)
Opgave familieberichten 9-19.30 van maandag t/m vrijdag. Op zondag van 18-20 uur telef. 020-913456.
Opgave mini-advertenties tel. 020-936868 of schriftelijk aan: Mini-Adv. afdeling, postbus 433, 1000 AK AMSTERDAM.
Adreswijzigingen uitsluitend schriftelijk aan onze Amsterdamse adressen

ADVERTENTIE

Binnenkort heeft de

Gereformeerde Kerk te Amsterdam-Zuid

een vacature als haar predikant, ds W. Baas, naar Sassenheim vertrekt.
In zijn plaats zal de kerk graag een

jonge predikant(e)

die de uitdaging van het werk in Amsterdam aandurft, beroepen.

In de eerste plaats wordt gedacht aan de vervulling van de vacature in de wijk, er kan echter met de andere predikanten overlegd worden over een indeling van het takenpakket, waarbij aan de nieuwe predikant(e) bijv. de pastorale zorg voor jongere gemeenteleden zou kunnen worden toevertrouwd.

Informatie over de gemeente in het algemeen en de betreffende wijk in het bijzonder is te verkrijgen bij de heer J. Vlaanderen, Loosduinenstraat 16 hs., 1062 EN Amsterdam, tel. 020-152548.

Schriftelijke reacties kunnen aan hetzelfde adres gericht worden.

...nkte in Duitsland, blogen na de Eerste aan het eind van hun furore en bezorgde een hoogleraarschap, waarin Barth hoogle- hij met een niet te tracht, een enorme ad, en — niet te ver- lepe eerbied de dog- nd.

zin waarin een Duit- pelijk kan zijn, is het en Barth was dan dat theologie, die je ind zou kunnen uit- ugde.

and

eraar was in Münster voor het eerst een ederland en de zee- el hem best. De men- en gelukkige menge- e „een beetje droog- ij de jongeren, maar ging.”

g waren de ervarin- 1939 bij een bezoek eed. Aan de theolo- en mocht hij wel le- maar men wilde van hij zijn lezingen eerst z zou voorleggen, en over politieke kwes- en. De eerste eis wees i met de motivering:

vrige landen dergelij- hanteren uit louter utschland, hebben we ropa van Hitler en k niet de geringste verlenen.” Van de lij: „Waar vanuit een andpunt gesproken impliciet of expliciet politiek erbij be-

duidelijk en Colijn urende zijn hele ver- door de politie laten

isme

en na de Tweede We- Barth zich nog politiek bezig gehou- achtte, en elste ook em, dat hij zich niet et communisme zou ch in de jaren dertig naal-socialisme had eft dat nooit gedaan: socialisme kreeg vat van de Duitse kerk, communisme waren van meet af aan im- arom zou hij ertegen

et „christelijk avond- r Barth en God die n meesprakte en van hij in Safenwil al af- n. Hij vond een echte politiek het beste af- egen het commu-

Zuid

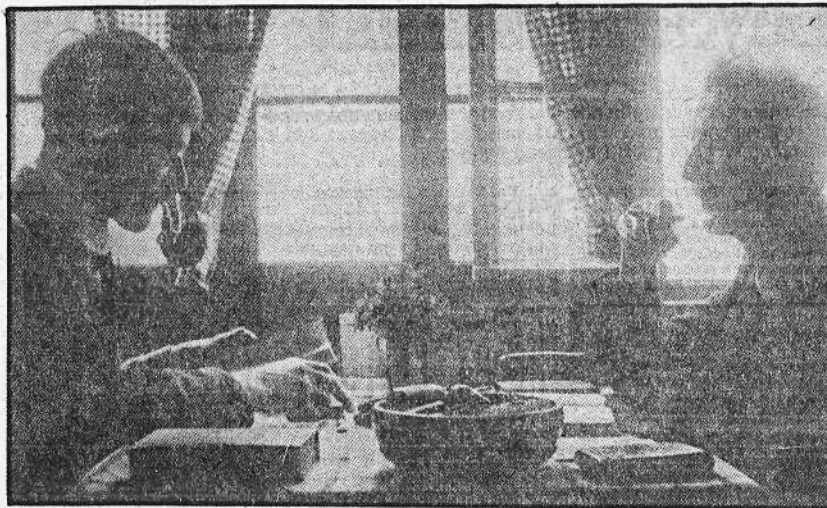
s, naar Sassenheim

andurt, beroepen.

ing van de vacature ten overlegd worden rbij aan de nieuwe gemeentelieden zou

treffende wijk in het duinenstraat 16 hs.,

worden.

Busch vertelt, dat de van sym- pathie voor het communisme verdach- te Barth in persoonlijke gesprekken met communistische leiders wel eens zeer duidelijk kon worden.

Toen een Oostduitse communist hem vlak na de Tweede Wereldoor- log zei, dat Duitsland de Tien Gebo- den nodig had, antwoordde hij: „Ja, zeker het eerste gebod.”

Barth was ook volop betrokken bij het verzet tegen de herbewapening van Duitsland en tegen de kernwa- penen. Onder al deze bedrijven zet- te hij zijn werk aan de dogmatiek gestaag voort. Niet dat hij zich uit de wereld in zijn studeerkamer- terugtrok om daar eens haarfijn uit de doeken te doen hoe het zit tussen God en de mensen. Busch laat zien hoe Barth in zijn dogmatiek niet alleen in discussie was met Bult- mann, maar ook zijn weg zocht in de grote politieke vragen van zijn tijd.

Onderweg

Wat Busch' boek zo geloofwaardig maakt, is dat hij niet verbergt dat Barth ook minder sympathieke ei- genschappen had en dat hij daarmee zijn onmiddellijke omgeving tot last kon zijn.

De indruk die dit boek onuitwis-

baar bij de lezers achterlaat is dat Barth onderweg was: hij wilde geen volgelingen hebben en alleen maar een stimulans voor anderen zijn. Daarom zijn „Barthianen” in de grond van de zaak ook iets onmogel- igs, en wie, hetzij als theoloog het- zij als niet-theoloog, gestimuleerd wil worden kan bij hem terecht, want hij brengt de hele zaak in rep en roer.

Hij gaat...

In een artikel ter gelegenheid van de tiende sterfdag van Barth op 10 december 1968 schreef Hinrich Stoevesandt, die het Karl Barth- archief in Bazel beheert: „Hij staat altijd nog ergens anders dan je dacht — dan je dacht dat je daar

met hem zou kunnen gaan staan. Hij staat helemaal niet — hij gaat!”

Daarom heeft Busch dan ook over de levensloop van Barth geschreven en door deze, door de uitgeefster prachtig verzorgde, Nederlandse uitgave is het werk van Busch nu ook binnen handbereik van alle Ne- derlandse lezers gekomen.

Eberhard Busch, Karl Barth, aan de hand van zijn brieven en auto- biografische teksten. Nederlandse vertaling van J.H. Cornelander. Uitg. Callenbach, Nijkerk, 475 pag. plus 35 fotopag. Prijs 45 gulden (paper- back) en 75 gulden (gebonden). De illustraties zijn uit het boek over- genomen.

ADVERTENTIE

ALLE DAGEN

Uitgave: 1968

Uitgave: 1968

Uitgave: 1968

Uitgave: 1968

Uitgave: 1968

Bijbelse dagboeken, voor jonge mensen

Riet Tigchelaar **Alle dagen**

Dit populaire bijbelse dagboek voor tieners en twens betreft de lezers bij een gesprek over alledaagse dingen. 2e druk, geb. f 19,50

Ook verkrijgbaar in pocketeditie, 2e druk, f 10,25

Riet Tigchelaar **Van dag tot vandaag**

Een bijbels dagboek voor jongeren van ca. 10-14 jaar. Het leert wie én wat belangrijk is en op welk moment dat toegepast kan worden. 3e druk, pocket f 9,90

(verkrijgbaar in de boekhandel)

UITGEVERIJ

Boekencentrum

Postbus 84176, 2508 AD 's-Gravenhage.

aan. Als Hij dat eerste alleen gedaan zou hebben, zou het kunnen lijken op een soort magie, een soort automatisme. Zo denken wij vaak het bedreigde leven te kunnen helpen. Als we maar wat doen. Maar er moet gesproken worden. Anders worden we moderne magiërs. En die zijn altijd minder te verontschuldigen dan de oude, omdat Hij hier was, die anders deed.

VOORBIJGANGERS

Beroepingswerk

NED. HERV. KERK
Beroepen: te Meerkkerk (toez) J. Smit te Hilversum; door Prov. kerk- verg. Zd-Holl. (als scriba) N.J.M. Hoogendijk te Oudshoorn-Ridder- veld; te Giessendam-Nederhardinx- veld J. Hoek te Blauwkapel-Groene- kan; te Apeldoorn P. Koeman te Oene.

Beroepbaar: J. Nauta, Kaiserstraat 24 te Leiden; H.G. Teeuwen, Da Costastraat 19 te Leiden.

GEREF. KERKEN
Aangenomen: naar Gent (België) L. de Nood ziekenh. pred. te Zwolle; naar Bazel (Evang. Reformierte Kirche) P. E. R. Keizer te Loenen a/d Vecht.

GEREF. KERKEN (VRIJG)
Beroepen: te Waardhuizen en te Zaandam T. Dijkema kand. te Gro- ningen.
Bedankt: voor Vollenhove-Kadoe- len R. T. Urban te Goes-Brouwers- haven.

ADVERTENTIES

februari-nummer

Over de doornen Nederlander op gods- dienstig gebied: Jan Modaal staat in de kou, prof. dr. H. M. Kuitert
In memoriam: de A.R.P. dr. G. Dekker Bevrijdingsbeweging in Zuid-Afrika, Erik Andriessen en Harm Lamberts
Over een kip die niet marxistisch was, (kort verhaal)
Synoodkreet en de geref. jongeren- synode: zij zijn groot om ik is klein, en dat is niet eerlijk, Marja Meerburg en Betty de Vries-Straan
Heresaspeling van homofiele in de Naam des Heren, ds. A. J. R. Brussaard
Kroniek (Niek Schuman), politieke prenten, Reageerbuis enz.

Abonneer u (tov. voorlopig) op het blad waar elke maand wat om te doen is.

Naam
Adres

vrucht proefnr./wil abonnement à f30,75 per jaar (stud. f21,75).
Opzenden aan Maandblad VOORLOPIG Antw.no.101, 2600 VC Delft. Geen postz.

voorlopig

KOK boekennieuws

Dr. Allan Boesak
AFSCHEID VAN DE ONSCHULD
156 blz., f 19,75

Een sociaal-ethische studie over de zwarte theologie en zwarte macht. Op indringende wijze krijgt de lezer inzicht in de zwarte bevrijdingstheologie en haar gevolgen voor de verhouding tussen blanken en zwarten.

OM HET ZWART TE ZEGGEN
124 blz., f 19,90

Een bundel opstellen over centrale thema's in de zwarte theologie verzameld en ingeleid door dr. Allan Boesak. Het boek begint met een toespraak van prof. dr. J. Verkuyl over het ontstaan van dit boek.

José Miguel Bonino
THEOLOGIE VAN VERDRUKTEN
160 blz., f 19,90

Een boodschap uit Latijns-Amerika. Een overzicht van de geschiedenis van het Christendom daar, een samenvatting van de sociaal-politieke analyse en de visie van de belangrijkste Latijns-Amerikaanse theologen.

Prof. dr. D. J. Bosch
HET EVANGELIE IN AFRIKAANS GEWAAD
120 blz., f 14,50

Het probleem van het kwaad als een missionair dilemma in Afrika. Een confrontatie met het wezen van de zwarte mens.

Wim Ramaker
IK BEN ER GEWEEST
128 blz., f 14,90

Zeven gesprekken die Wim Ramaker voerde met Zuid-Afrikaners, die elke dag geconfronteerd worden met de gevolgen van de apartheidspolitiek.

Verkrijgbaar in de boekhandel

KOK KAMPEN